

Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening

Organisationsnummer 769608-3455

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Fria Emilia i Bodens kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening att senast den **31 januari 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn behöver se till att;
  - besluta om vilka konkreta åtgärder som ska vidtas för att omgående tillförsäkra alla elever studiero, exempelvis i årskurs 4,
  - genomföra beslutade åtgärder,
  - med täta intervaller följa upp och säkerställa att vidtagna åtgärder medfört att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero, samt
  - i förekommande fall använda de bestämmelser som finns rörande disciplinära åtgärder i 5 kap. skollagen.

Bedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som konstaterats vid tillsynen. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ligger ansvar att vidta åtgärder för att rätta till brister närhelst de framkommer.

Av tillsynen framgår att friskolan Fria Emilia är en verksamhet som är tydligt förankrad i sin pedagogiska idé som betonar skolans uppdrag gällande demokrati och elevernas delaktighet. Vidare framgår att eleverna i årskurs 9 kunskapsmässigt når höga resultat i jämförelse med elever i riket. Resultaten i de lägre årskurserna har dock i vissa ämnen försämrats under senare år. Av intervjuer med rektor och personal framgår att arbetet med att tillgodose yngre elevers behov i undervisningen under de senaste åren upplevts som allt mer komplicerat, och att detta även visar sig även i bristande studiero i vissa klassrum.

Skolan bedriver ett aktivt främjande och förebyggande arbete för att förbättra elevernas lärmiljö och därigenom förutsättningarna för elevernas kunskapsutveckling. Insatserna

har dock inte medfört att samtliga elever tillförsäkrats en studiemiljö med studiero. Detta är särskilt tydligt i vissa klasser. I Skolinspektionens observationer framkommer också exempel där undervisning genomförs med mycket låg studiero, där en grundläggande ordning i klassrummet inte upprätthålls. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av detta att eleverna i vissa klasser inte ges undervisning i en miljö som präglas av lugn och koncentration vilket medför att eleverna inte ges möjlighet till kunskapsinhämtning under gynnsamma förutsättningar. Det är därför Skolinspektionens bedömning att skolan inte lever upp till författningarnas krav gällande studiero. För att kunna bibehålla höga kunskapsresultat behöver huvudmannen och rektorn vidta de åtgärder som krävs så att eleverna ges den studiero som de enligt författningarna har rätt till.

Tillsynen har inte visat annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom övriga områden som granskats.

Föreläggande

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att friskolan Fria Emilia inte tillförsäkras alla elever studiero i undervisningen och att skolan omgående måste vidta de åtgärder som krävs för att tillförsäkra eleverna den studiero de har rätt till.

För skolans arbete med detta vill Skolinspektionen framhålla som positivt att eleverna görs delaktiga i utformandet av den gemensamma lärmiljön. Det är dock rektorns och personalens ansvar att tillförsäkra eleverna studiero. I de fall lärarens arbete med att skapa intresse för ämnet, ha tydlig struktur i upplägg och använda sig av adekvata metoder inte räcker behöver läraren också använda sig av de disciplinära åtgärder som krävs för att upprätthålla ordningen i klassrummet, eftersom även det är en viktig förutsättning för att uppnå en miljö som präglas av studiero.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Vidare anger skollagen allmänna befogenheter för rektor och lärare vad gäller att vidta disciplinära åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 320-322) framgår att bristande studiero medför att elever och lärare inte får rätt förutsättningar för att skolans uppdrag ska kunna fullgöras. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. Det förebyggande arbetet är centralt. Det finns dock situationer när de åtgärder som vidtagits i förebyggande syfte inte är tillräckliga och där disciplinära åtgärder behövs för att säkerställa en god studiemiljö. Vidare framgår av förarbetena att alla elever har rätt till en god arbetsmiljö med gynnsamma förutsättningar att studera med lugn och koncentration. De vuxna måste självklart

ingripa för att reda ut situationer som kan urarta till allmän oordning. Rektorn har en utredningsskyldighet om en elev gjort sig skyldig till upprepade förseelser eller fortsatt olämpligt uppträdande. Under tiden kan dock vissa åtgärder behöva vidtas för att inte problemen ska upprepas och för att värna andra elevers rätt till studiero.

Skolinspektionens utredning

Rektor och personal beskriver i intervjuer att skolan arbetar för att främja en god lärmiljö och studiero för eleverna genom ett aktivt värdegrundsarbete, elevinflytande, kreativa material och arbetsformer, en hög lärartäthet och fortbildningsinsatser. Enligt rektorn visar skolans analys av genomförda trivselenkäter ett sämre resultat vad gäller ljudnivå och arbetsro ju yngre eleverna är, och rektor, elevhälsa och personal uppger att bristande studiero under föregående läsår identifierades i tre klasser. Lärare och elevhälsopersonal ger exempel på att de insatser skolan vidtagit med anledning av detta gett god effekt i en av klasserna, och att eleverna i denna nu ges god studiero under lektionerna. Rektorn och elevhälsan ger dock även exempel på klasser där insatserna inte gett önskad effekt. Rektorn uppger samtidigt att arbetet för att skapa studiero är långsiktigt och att det är svårt att ännu se effekter av vidtagna insatser. Enligt rektorn brister studieron för närvarande i två klasser.

Även resultatet av den skolenkät Skolinspektionen genomfört inför tillsynen¹ indikerar att studieron inte är tillfredsställande i skolan. Både personal och elever i årskurs 5 föregående läsår har värderat frågor om studiero lägre än samtliga svarande skolenheter. Vidare har Skolinspektionen vid tillsynsbesöket genomfört observationer av undervisningen. Dessa visade exempel på lektioner där miljön präglades av studiero, och exempel på lektioner med tydlig avsaknad av studiero. Under ett lektionsbesök i en av de årskurser där skolan identifierat låg studiero talade ett flertal elever rakt ut och flera rörde sig runt i rummet och ut i korridoren. Flera elever ägnade sig åt aktiviteter som inte var kopplade till undervisningen såsom att de vek och kastade pappersflygplan, lekte med en boll, och småbrottades. Läraren använde sig av vissa strategier för att lugna gruppen, men utan större framgång. Inga disciplinära åtgärder vidtogs för att skapa studiero. I intervju uppger vissa lärare att de i arbetet med att skapa studiero ser det som viktigt att inte fostra eleverna med auktoritär lydnad utan istället använda sig av samtal, även om det tar längre tid.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och friskolan Fria Emilia föreläggs därför att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

---

¹ Skolinspektionen genomför Skolenkäten för att samla in synpunkter från elever, föräldrar och pedagogisk personal, som ett underlag inför tillsynen av skolan. Enkätresultat finns på webbplatsen <http://siris.skolverket.se> under fliken Tillsyn.

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening uppfyller författningarnas krav inom förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening uppfyller författningarnas krav inom utveckling av utbildningen vid skolenheterna.

På Skolinspektionens vägnar

X Joakim Blomberg

Joakim Blomberg
Beslutsfattare
Signerat av: Joakim Blomberg

X Lena Johansson

Lena Johansson
Föredragande
Signerat av: Lena Johansson

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Fria Emilia

Fakta om Fria Emilia

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening under hösten 2017. Fria Emilia besöktes av Skolinspektionen den 19 september 2017.

Friskolan Fria Emilia är belägen centralt i Boden. Huvudman för skolan är Friskola Fria Emilia Boden ekonomisk förening (organisationsnummer 769608-3455). I enlighet med Skolverkets beslut om godkännande (dnr 43-2002:1249) den 20 december 2002 omfattar verksamheten förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9. Verksamheten är organiserad i en klass per årskurs med 30 elever i förskoleklass och 258 elever i årskurserna 1–9. Vid enheten bedrivs även verksamhet för fritidshem. Skolinspektionens tillsyn över fritidshemmet behandlas i ett eget beslut (dnr 44-2016:11275).

Föreningens styrelse består av personal- och föräldrarepresentanter.

Vid skolan arbetar cirka 35 lärare. De är organiserade i tre arbetslag, ett för förskoleklass och grundskolans årskurser 1–2, ett för årskurserna 3–5 och ett för årskurserna 6–9.

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) har lärarbehörigheten på skolan sjunkit något under de senaste två åren. Andelen lärare (heltidstjänster) med legitimation och behörighet i minst ett undervisande ämne var läsåret 2016/17 60 procent, vilket kan jämföras med motsvarande andel i riket som var 71 procent.

Enligt statistik i SIRIS har även lärartätheten på skolan sjunkit något, men är fortfarande högre än riket. Enligt rektorns uppgifter sker undervisningen alltid med minst två personal per 30 elever.

Skolan har tillgång till skolsköterska, skolkurator, skolpsykolog och specialpedagogisk kompetens.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

På grund av lågt elevantal bör statistiska jämförelser hanteras med försiktighet. En måluppfyllelse som inte är fullständig men som överstiger 90 procent innebär i detta fall att näst intill samtliga elever nått kunskapskraven.

Årskurs 3

Enligt rektorns uppgifter för år 2017 nådde 80–100 procent av eleverna kunskapskraven för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3. Lägst måluppfyllelse nåddes i ämnet svenska och högst i natur- och samhällsorienterande ämnen. Detta är också en trend sett över en treårsperiod. Lägsta resultatet under samma period uppnåddes i ämnet svenska år 2016, då 69 procent av eleverna nådde kunskapskraven. I de nationella

ämnesproven läsåret 2016/17 nådde 79 procent av eleverna kravnivån i ämnet svenska och 96 procent i ämnet matematik.

Årskurs 6

Enligt rektorns uppgifter för år 2017 nådde 90–100 procent av eleverna lägst betyget E i respektive ämne. Lägst resultat nåddes i ämnet matematik och högst i svenska och praktiska ämnen. Motsvarande andel avseende de två föregående läsåren varierade mellan 96–100 procent, med undantag för ämnet matematik år 2016 då 85 procent av eleverna som lägst nådde betyget E.

Enligt rektorns uppgifter avseende resultat av nationella prov läsåret 2016/17 nådde 83 procent av eleverna provbetyg A–E i ämnet matematik, 93 procent i ämnet engelska och 100 procent i ämnet svenska.

Enligt statistik i SIRIS avseende läsåret 2015/16 nådde 82 procent av eleverna betyget A–E i samtliga ämnen, vilket kan jämföras med motsvarande andel i riket som var 79 procent. Eleverna vid Fria Emilia hade dock lägre genomsnittlig betygspoäng jämfört med elever i riket i alla ämnen utom engelska, hem- och konsumentkunskap och slöjd. I samhällsorienterande ämnen har den genomsnittliga betygspoängen sjunkit från 14,3 till 11,7 på tre år.

Vad gäller resultat av nationella prov avseende läsåret 2015/16 visar uppgifter i SIRIS att samtliga eller näst intill samtliga elever nådde provbetyg A–E i alla prov och delprov. Detta med en högre provbetygspoäng i jämförelse med eleverna i riket i ämnena svenska och engelska, och något lägre i ämnet matematik.

Årskurs 9

Enligt rektorns uppgifter för läsåret 2016/17 nådde 92–100 procent av eleverna lägst betyget E i respektive ämne. Lägst resultat uppnåddes i matematik och idrott och hälsa. I nationella proven för samma läsår nådde 100 procent av eleverna provbetyg A–E i ämnena engelska, svenska, biologi och historia, och 96 procent i ämnet matematik. Samtliga elever deltog dock inte i samtliga delprov och är inte inräknade i dessa resultat.

Enligt uppgifter i SIRIS avseende läsåret 2015/16 nådde samtliga 24 elever kunskapskraven i alla ämnen. Den genomsnittliga betygspoängen var också högre än rikssnittet i samtliga ämnen. Det genomsnittliga meritvärdet (17 ämnen) var 270,1, vilket kan jämföras med motsvarande uppgift för riket som var 229,2. Samtliga elever nådde också behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram. Även sett över tid har skolan genomgående högre resultat än rikssnittet, både vad gäller andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen och genomsnittligt meritvärde. Även vad gäller resultat av ämnesprov avseende läsåret 2015/16 visar uppgifter i SIRIS att skolans samtliga elever nådde provbetyg A–E i alla ämnen, med högre genomsnittligt provbetygspoäng i samtliga delprov.

Resultat avseende trygghet och studiero

Trygghet

I den skolenkät som Skolinspektionen genomfört inför tillsynen har personal, elever i årskurs 9 samt vårdnadshavare värderat elevernas trygghet vid skolan högt jämfört med samtliga skolenheter som besvarat enkäten.

Skolan genomför årligen en elevenkät och en föräldraenkät som bland annat innefattar frågor om elever behandlas väl av andra elever. Enligt skolans kvalitetsarbete visade enkätresultatet för läsåret 2016/17 att 92 procent av eleverna upplevde sig vara väl behandlad av andra elever. I enkäterna uppgav vidare cirka 85 procent att eleverna har någon vuxen att vända sig till på skolan.

Studiero

I Skolinspektionens enkät har både personal, elever i årskurs 5 och vårdnadshavare värderat studieron lägre jämfört med samtliga svarande skolenheter.

Enligt rektorns uppgifter har insatser för att förbättra studieron vidtagits under vårterminen 2017, och resultatet av dessa ska utvärderas under innevarande hösttermin. I intervju med rektor och elevhälsopersonal framgår att insatser rörande studiero riktats till tre klasser och att insatserna gett god effekt i en klass. Rektorn uppger att studieron fortsatt är bristfällig i två klasser. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer i en av dessa klasser framgick att studieron var låg.